

**ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสำเร็จของผู้เรียนในศูนย์การศึกษาอิสลาม
ประจำมัสยิด (ตาดีกา) สามจังหวัดชายแดนภาคใต้**
**FACTORS INFLUENCING TO THE LEARNER
ACHIEVEMENT IN THE CENTER OF ISALAM STUDY
(TADIKA)***

ทัศนีย์ พิศาลรัตน์คุณ**
ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง***

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยด้านคุณลักษณะของศูนย์การศึกษาศาสนาอิสลามประจำมัสยิด และด้านคุณลักษณะของผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับผลสำเร็จของผู้เรียนศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเพื่อศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการเสวนากลุ่ม (Focus groups) ผู้บริหารศูนย์การศึกษา จำนวน 24 ศูนย์การศึกษา และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหารศูนย์การศึกษา จำนวน 11 ศูนย์ และวิธีวิจัย

เชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จำนวน 25 คน และผู้เรียนในศูนย์การศึกษา จำนวน 549 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบบวัดผลสำเร็จ และแบบสอบถาม ผู้บริหารศูนย์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละการวิเคราะห์องค์ประกอบแบบยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) และ การวิเคราะห์ห้พหุระดับด้วยโปรแกรม HLM 6.02 Student Version

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสำเร็จของผู้เรียนในศูนย์การศึกษาพบว่า ที่อยู่อาศัยในเขตเมือง ส่งผลต่อผลสำเร็จ

*คุณฉันทิพนธ์ปริญญาคุณฉันทิพนธ์ สาขาการศึกษาและการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยบูรพา

***รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ของผู้เรียน และปัจจัยในระดับศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) คือเงินบริจาคและระดับการศึกษาของครูผู้สอน ส่งผลกับผู้เรียน

2. ผลการวิเคราะห์หามระดับ พบว่า ระดับผู้เรียน เพศ มีปฏิสัมพันธ์กับที่ตั้งของศูนย์ เงินบริจาคเฉลี่ยชั่วโมงสอน และงบประมาณ ที่อยู่อาศัยของผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการศึกษาของผู้บริหาร ขนาดศูนย์ เงินบริจาค ผู้เรียนต่อครูผู้สอน และจำนวนพี่น้องของผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการศึกษาของครูผู้สอน สถานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง มีปฏิสัมพันธ์กับที่ตั้งของศูนย์อาชีพของผู้ปกครอง มีปฏิสัมพันธ์การศึกษาของผู้บริหาร ชั่วโมงสอน และการศึกษาของครูผู้สอน

3. การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ พบว่า ผลสำเร็จของผู้เรียน มีผลมาจากการบริหารและการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพของศูนย์ รวมทั้งครูผู้สอน หลักสูตร คือ และชุมชน ผู้ปกครอง เป็นปัจจัยที่ส่งผลสำคัญต่อผู้เรียน

ABSTRACT

The purposes of this research were (1) to study attribute factors of The Centers Of Islam study (Tadika) in the border provinces in the south of Thailand and attribute factors of learners relating to achievement of the learners in the above centers and (2) to study education guidelines of those centers by using qualitative research through focus groups discussion of the administrators of 24 centers of Islam study (Tadika) and indepth interviews with the administrators of 11 centers of Islam study (Tadika) in those provinces, and quantitative research, the sample for this research consisted of 25 administrators in the centers of

Islam study (Tadika), 549 learners in the above centers. The instruments using for data collection were questionnaires for the administrators and the learners of those centers including of achievement test for the learners. The statistical used in analyzing the data were means, standard deviations, percentages, confirmatory factor analysis, multiple level analysis program HLM 6.02 Student Version

The findings of the study were:

1. The learners live in urban areas affected learners' achievement in the centers of Islam study (Tadika) and factors at the centers of Islam study (Tadika) level were donations money and education level of teachers affected learners.

2. For cross level analyzing, it was found that learners' level of education and gender had interaction with the location of the centers of Islam study (Tadika), donate money, sharing teaching hour and budget. Learners' residences had interaction with administrators' level of the size of the centers, donating, pupil-teacher ratio; and learners' relatives had interaction with instructors' level of education; economic status of parents had interaction with the location of the centers; parent's occupation had the interaction with administrators' level of education, teaching hours and instructors' level of education.

3. For the qualitative data, it was found that educational administration and management of the centers, including instructors, curricular, media and communities, and parents as factors affected learners' achievement.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ และพัฒนาคนให้เกิดการเรียนรู้และปรับตนเองให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข แม้ว่าสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมืองจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วตามสภาวะการณ์ของโลกในปัจจุบันก็ตาม การศึกษาควรเริ่มต้นปลูกฝังให้กับเยาวชนตั้งแต่วัยเริ่มต้นของช่วงวัยรุ่น เพราะเยาวชนในวัยนี้จะเริ่มเรียนรู้ และจดจำเป็นลักษณะของตัวเองให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสมกับสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ ดังนั้นการศึกษาจึงควรมุ่งให้เด็กได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้มีพัฒนาการดีทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา และบุคลิกภาพ และมีความรู้ทักษะ และเจตคติที่ดีต่ออาชีพที่เหมาะสมกับวัย (ทิสนา เขมมณี และคณะ: 2536, หน้า 122)

สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม กล่าวคือ จังหวัดยะลา ร้อยละ 59.16 จังหวัดปัตตานี ร้อยละ 85.13 และจังหวัดนราธิวาส ร้อยละ 85.41 ประชาชนมีวิถีชีวิตแบบชาวไทยมุสลิม ที่มีลักษณะเด่น คือ การผูกพันกับชุมชนและครอบครัว ความรู้และความเชื่ออาศัยบทบัญญัติของศาสนาอิสลามเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต สภาพครอบครัวอยู่กันเป็นครอบครัวใหญ่มีความผูกพันในเครือญาติ และไม่นิยมย้ายถิ่นฐานหรือประกอบอาชีพนอกชุมชน สภาพสังคมวัฒนธรรมภาพรวมมีลักษณะความเป็นมลายู-อิสลาม ชาวไทยมุสลิม และจากการที่จังหวัดทั้งสามมีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ติดต่อกับประเทศมาเลเซีย กอปรกับมีบริบททางประวัติศาสตร์ของเชื้อชาติที่คล้ายคลึงกัน ทำให้ประชาชนมีวัฒนธรรม ความสัมพันธ์และการพึ่งพากันค่อนข้างดีกับคนของมาเลเซีย ความเชื่อมั่นในศาสนาที่ตนเองนับถือ จึงยึดหลักปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

โดยมีความผูกพันอยู่กับศาสนาตั้งแต่เกิดจนตาย ชาวมุสลิมทุกคนต้องศึกษาศาสนาอิสลาม ภาษาที่ใช้ส่วนใหญ่ คือ ภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาพูดและใช้อักษรเขียน คือ ภาษาอาหรับ (อักษรยาวี) และอักษรโรมัน ซึ่งเป็นอักษรที่ใช้เขียนในคัมภีร์

ชาวมุสลิมให้ความสำคัญต่อการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เห็นได้จากคำกล่าวที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์อัลกุรอานที่ว่า “การแสวงหาความรู้เป็นหน้าที่สำหรับมุสลิมทุกคน” และพ่อแม่ต้องมีหน้าที่ให้ความรู้แก่บุตรของตนเอง ซึ่งเป็นหน้าที่ตามหลักศาสนาอิสลาม พ่อแม่จะเริ่มปลูกฝังให้ความรู้แก่บุตรของตนเองตั้งแต่จำความได้ และเมื่อเติบโตขึ้นจะจัดหาสถานที่เรียนที่เหมาะสมให้กับบุตรของตนเอง ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จึงเป็นแหล่งเรียนรู้แห่งแรกที่ผู้ปกครองต้องการให้เยาวชนเข้าเรียนรู้ เพื่อรับการปลูกฝังด้านคุณธรรมจริยธรรมทางศาสนาอิสลาม โดยจัดการศึกษาให้กับเยาวชนในวัย 6-14 ปี หลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเป็นหลักสูตอิสลามศึกษาขั้นต้นหรือขั้นพื้นฐาน (ส่วนใหญ่ในระดับดีคาอียะฮ์) บางแห่งใช้เวลาเรียนช่วงเย็นของวันจันทร์ - พุธสัปดาห์ แต่ส่วนใหญ่จะใช้เวลาเรียนในวันเสาร์ - อาทิตย์ สถานที่ที่ใช้ทำการเรียนการสอนเป็นอาคารชั้นเดียว มีฝาผนังห้องเพียงแบ่งห้องให้แยกได้ตามชั้นเรียน อุปกรณ์การเรียนการสอนใช้กระดานดำ และแผ่นรูปตัวอักษร บางแห่งมีโต๊ะและเก้าอี้ให้ผู้เรียนไม่เพียงพอกับจำนวนของผู้เรียนที่มีอยู่ ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จะตั้งอยู่ในบริเวณมัสยิดประจำชุมชนนั้น ๆ มีอิหม่ามประจำมัสยิดเป็นประธานของศูนย์ หรือผู้บริหารศูนย์การศึกษา การได้รับงบประมาณอุดหนุนศูนย์การศึกษา จึงขึ้นอยู่กับว่ามัสยิดแห่งนั้นได้จดทะเบียนไว้ถูกต้องตามระเบียบของกระทรวง-

ศึกษาธิการ

แหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมด้านคุณธรรม และจริยธรรมได้เกิดขึ้นมานานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ หากแต่มีการเรียกชื่อที่เปลี่ยนไปตามหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบ เช่น เมื่อกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม และกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานที่ดูแล ได้ใช้ชื่อว่า ศูนย์อบรมศาสนาและจริยธรรมประจำมัสยิด (ตาดีกา) ต่อมาได้มีการโอนให้กระทรวงศึกษาธิการดูแล ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2548 ใช้ชื่อว่า “ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)” จัดการศึกษาให้เยาวชนไทยเชื้อสายมลายูเฉพาะในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จากความสำคัญของการศึกษาที่จะเป็นเครื่องมือพัฒนาคน ประกอบกับนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการจัดการศึกษาให้เยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีคุณภาพ มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและสามารถดำรงอยู่ในวัฒนธรรมของตนเอง อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขเยาวชนที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต จึงเห็นควรที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลสำเร็จของผู้เรียนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ซึ่งขอค้นพบจากการวิจัยนี้เป็นจะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทางการศึกษา และพัฒนาเยาวชนในสังคมของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และที่อื่นๆ อันจะนำมาซึ่งการเป็นแบบอย่างในการพัฒนาเยาวชนไทยที่ดี มีคุณภาพและมีคุณธรรมต่อไปในอนาคต

คำถามในการวิจัย

1. คุณลักษณะของผู้เรียนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ส่งผลต่อผลสำเร็จ

ของผู้เรียนหรือไม่

2. การบริหารจัดการของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ซึ่งประกอบด้วยขนาดของศูนย์การศึกษา ที่ตั้งของศูนย์การศึกษา เงินอุดหนุน วัสดุการศึกษาของผู้บริหาร มีผลต่อผลสำเร็จของผู้เรียนหรือไม่

3. คุณลักษณะของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้เรียนกับผลสำเร็จของผู้เรียนหรือไม่

4. แนวทางในการพัฒนาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านคุณลักษณะของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) และด้านคุณลักษณะของผู้เรียน ที่ส่งผลต่อผลสำเร็จของผู้เรียนศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

2. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยครั้งนี้จะทำให้เกิดความรู้เบื้องต้นในด้านข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์การศึกษาและคุณลักษณะของผู้เรียนในศูนย์การศึกษา ทำให้ทราบการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษา สามารถเกิดผลสำเร็จต่อผู้เรียนในศูนย์การศึกษา และเป็นไปตามความต้องการของสังคมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

2. ข้อความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของศูนย์การศึกษา และคุณลักษณะของผู้เรียน ที่มีประสิทธิ

ภาพมากหรือน้อย จะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนา ในการส่งเสริมให้เกิดผลสำเร็จกับตัวผู้เรียนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

3. ข้อความรู้ที่ได้จะใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงการบริหารจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

4. หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในทุกระดับสามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและแผนการศึกษาพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมผู้เรียนของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการดำเนินงานศึกษาวิจัย 2 ลักษณะ คือ วิธีการเชิงปริมาณและวิธีการเชิงคุณภาพ จึงจำเป็นต้องกำหนดขอบเขตไว้ในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จะศึกษาเฉพาะศูนย์ที่อยู่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เท่านั้น คือ จังหวัดปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 1,618 แห่ง

2. ข้อมูลที่เก็บรวบรวมในเชิงคุณภาพ เป็นข้อมูลที่เจาะลึกเฉพาะส่วนหนึ่งในภาพรวมของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) โดยการศึกษาพิจารณาจากปัจจัยอันเนื่องมาจากกระบวนการดำเนินงานของศูนย์ คือ การบริหารจัดการศึกษา บุคลากร หลักสูตร สื่อการเรียนการสอน การมีส่วนร่วมกับชุมชน และคุณลักษณะของผู้เรียนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

กรอบความคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (SES) ของครอบครัวพบว่ามีความสัมพันธ์สูงมากกับผลการเรียนของนักเรียน (White, 1982 ; White et al.,1993; Hedges, & Nowell, 1995; 1998) 2) ผลการเรียนของนักเรียนเป็นฟังก์ชันของคุณลักษณะของสถานศึกษา (Coleman, et al.:1966) นอกจากนี้ยังพบอีกว่าลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของโรงเรียนก็มีอิทธิพลสูงมากกับผลการเรียนของนักเรียน (Lee & Bryk, 1989; Greenwald, Hedges, & Laine, 1996; Bryk & Raudenbush, 1988) และ 3) คุณลักษณะของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะนักเรียนและผลการเรียนของนักเรียน (Neff, 1938; White, 1982, White, Reynolds, Thomas, & Gitz,1993) ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ดังนี้ 1) คุณลักษณะของผู้เรียนที่กำลังศึกษาในศูนย์การศึกษา ส่งผลทางบวกต่อผลสำเร็จของผู้เรียน 2) คุณลักษณะศูนย์การศึกษา ส่งผลทางบวกกับผลสำเร็จของผู้เรียนและ 3) คุณลักษณะศูนย์การศึกษา ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้เรียนและผลสำเร็จของผู้เรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ผลสำเร็จของผู้เรียนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) หมายถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อันเป็นผลมาจากการศึกษาเรียนรู้ฝึกฝน พัฒนาตน พัฒนาปัญญา พัฒนาจิตใจ จนได้ชื่อว่าเป็นคน “เก่ง ดี มีความสุข” ที่เกิดจากตัวผู้เรียนที่มีคุณธรรม จริยธรรม และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเกณฑ์มาตรฐาน และมีความสุขในการเรียน และเล่น โดยเฉพาะการมีร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ของผู้เรียน

1.1 คุณธรรม จริยธรรม หมายถึง การที่นักเรียนแสดงพฤติกรรมตามแบบฉบับของทางศาสนาซึ่งยึดถือเป็นจริยธรรมที่งดงาม หรือค่านิยมการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืน หรือตระหนักในมารยาทอันดีงามซึ่งเกี่ยวกับ ความใฝ่รู้ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความรักสามัคคี ความอดกลั้น และมีจิตสำนึกในการเป็นมุสลิมที่ดี ดำรงตนเป็นมุสลิมที่ดี ประกอบศาสนกิจ

1.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดจากการเรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระ ได้แก่ อัล-กุรอาน อัล-หะดีษ หลักศรัทธา ศาสนบัญญัติ ศาสนประวัติ จริยธรรม ภาษาอาหรับ และภาษามลายู

1.3 มีความสุข หมายถึง กิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้รู้จักรักษาสุขภาพของตนเอง มีความสุขขณะเรียน และมีกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะของผู้เรียน ได้อย่างเหมาะสม

2. ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) หมายถึง สถานที่ซึ่งจัดตั้งขึ้นในบริเวณมัสยิด หรือที่ดินของมัสยิดจัดการศึกษาทางอิสลามศึกษา แก่เยาวชนไทยมุสลิม ที่มีอายุระหว่าง 6-14 ปี

3. มัสยิด หมายถึง สถานที่ซึ่งมุสลิมใช้ประกอบศาสนกิจ โดยเป็นสถานที่สอนศาสนาอิสลาม เป็นมัสยิดที่จดทะเบียนจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสามารถจัดให้มีการเรียนการสอนศาสนาอิสลามขั้นพื้นฐาน (พีรฎออิน) ได้ทุกมัสยิดและได้รับงบประมาณอุดหนุนจากหน่วยงานภาครัฐ

4. ผู้บริหารศูนย์ หมายถึง อิหม่ามมัสยิด มีตำแหน่งเป็นประธานศูนย์การศึกษา ศึกษาจากระดับการศึกษาของผู้บริหาร ประสบการณ์ การดูแลและจัดหางบประมาณ การจัดกิจกรรมต่างๆ ภายในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

5. การบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหาร

หมายถึง การดำเนินการที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้กับผู้เรียน ในศูนย์การศึกษาเมืองค์ประกอบ คือ งานด้านวิชาการ, ด้านบุคลากร, ด้านบริหารจัดการ, การมีส่วนร่วมของชุมชน

6. ขนาดของศูนย์การศึกษา หมายถึง การแบ่งตามเกณฑ์การจดทะเบียน คือ ขนาดเล็ก มีผู้เรียนไม่เกิน 80 คน ขนาดกลาง มีผู้เรียน 81- 120 คน และขนาดใหญ่ มีผู้เรียน 121 คนขึ้นไป

7. ที่ตั้งของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) หมายถึง สถานที่ที่ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ตั้งอยู่ในพื้นที่เขตในเมือง และเขตนอกเมือง

8. ผู้เรียน หมายถึง ผู้ที่ศึกษาอยู่ในศูนย์การศึกษา และเป็นผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานบริหารการศึกษาเอกชน และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้เรียนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีจำนวน 180,000 คน และ 2) ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 1,618 แห่ง

2. กลุ่มตัวอย่าง สำหรับการวิเคราะห์เชิงปริมาณ คือ ผู้เรียนจำนวน 459 คน และผู้บริหารจำนวน 25 คน ของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ส่วนการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ คือ ผู้บริหารของศูนย์การศึกษา จำนวน 11 คน ใช้วิธีกำหนดเลือกที่เป็นศูนย์ดีเด่น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเอง 3 ฉบับคือ แบบสอบถามผู้เรียนเป็นเครื่องมือที่เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้แบบสำรวจเลือกรายการ และแบบกรอกข้อความ ข้อมูลคุณลักษณะของผู้เรียน และแบบวัดผลสำเร็จการเรียนรู้ในปีที่ผ่านมาของผู้เรียน แบบเลือกรายการ 5 ตัวเลือก เพื่อวัดความรู้และทักษะ วัดคุณธรรมจริยธรรม และวัดความรู้สึกว่ามีความสุขระหว่างเรียน แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ดัชนี IOC (Index of Congruence) มีค่าตั้งแต่ 0.50 เครื่องมือที่ใช้วัดความรู้ (Knowledge) มีความเชื่อมั่นวัดโดยการถ่วงน้ำหนักจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Composite Reliability) เท่ากับ .895 และค่าความเชื่อมั่นวัดโดยไม่ถ่วงน้ำหนัก (Alpha Coefficient) .894 ในเครื่องมือวัดคุณธรรม (Morale) เป็น .929 และ .935 และในเครื่องมือวัดความสุขในการเรียน (Happiness) เป็น .868 และ .654 ตามลำดับ ค่าเฉลี่ยคะแนนองค์ประกอบรวม (Composite Score) ผลสำเร็จทางการเรียน (Achievement) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 สำหรับแบบสอบถามผู้บริหาร ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ข้อมูลคุณลักษณะของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) แบ่งเป็นข้อมูลทั่วไปของผู้บริหาร และข้อมูลของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) มีลักษณะเป็นแบบเลือกรายการและแบบเติมคำ ส่วนเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพคือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วย การบริหารจัดการศึกษาด้านวิชาการ, บุคลากร, การบริหารจัดการ, การมีส่วนร่วมกับชุมชน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ โดยนำแบบสอบถามไปชี้แจงด้วยตนเอง และให้ครูผู้สอนช่วยดำเนินการสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้กระทำการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ดำเนินการหลังจากเก็บข้อมูลเชิงปริมาณเรียบร้อยแล้ว ข้อมูลสมบูรณ์ครบถ้วนในเดือนพฤษภาคม 2551

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จะใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) ค่าสถิติร้อยละ

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบแบบยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เพื่อหาแบบจำลองการวัด (Measurement Model) ตัวแปรตามที่มีแบบจำลองเชิงทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Fit Index) ต่าง ๆ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) ค่าความคลาดเคลื่อนในการวัด (Measurement Error) ค่าความเชื่อมั่นรายข้อ (R2) ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ซึ่งประกอบด้วย Convergent Validity และ Discriminant Validity และหาความเชื่อมั่นองค์ประกอบ (Composite Validity)

3. การวิเคราะห์ค่าพารามิเตอร์ ใช้การวิเคราะห์พหุระดับ (Hierarchical Linear Model: HLM) เป็นแบบ 2 ระดับ คือระดับผู้เรียน (level-1) และระดับศูนย์การศึกษาในมัสยิด (level-2) มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้เรียนที่ส่งผลต่อผลสำเร็จของผู้เรียนในศูนย์การศึกษาในมัสยิดและอิทธิพลของคุณลักษณะ

ของศูนย์การศึกษาในมัสยิดที่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้เรียน กับผลสำเร็จของผู้เรียน มีรูปแบบการวิเคราะห์เป็นดังนี้

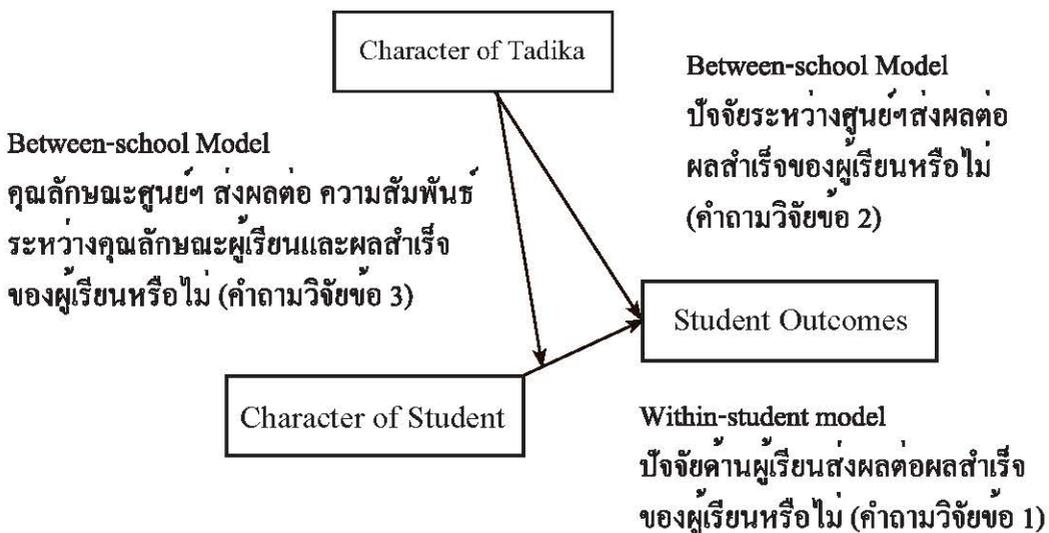
โมเดลที่ 1 โมเดลแบบไม่มีเงื่อนไข (Un-conditional Model) เพื่อตรวจสอบว่าตัวแปรตามมีความแปรปรวนภายในศูนย์การศึกษาหรือระหว่างศูนย์การศึกษาเพียงพอที่จะนำตัวแปรอิสระมาหาสมการเพื่อวิเคราะห์อิทธิพลในขั้นต่อไป

โมเดลที่ 2 เป็นการเพิ่มตัวแปรอิสระลงไปในระดับที่ 2: ระดับศูนย์การศึกษา เพื่อพิจารณาว่า 1) เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นให้คงที่แล้ว ตัวแปรอิสระระดับศูนย์การศึกษาตัวใดที่มีอิทธิพลต่อสำเร็จของผู้เรียน 2) ความแปรปรวนความแตกต่างผลสำเร็จระหว่างศูนย์การศึกษาลดลงจากโมเดลที่ 1 ร้อยละเท่าไร 3) หลังจากควบคุมตัวแปรอิสระซึ่งเป็นคุณลักษณะของศูนย์การศึกษาให้คงที่แล้ว ความแตกต่างผลสำเร็จระหว่างศูนย์การศึกษาจะยังคงมีอยู่หรือไม่ 4) ค่าสหสัมพันธ์ Intra-Class Correlation แบบมีเงื่อนไข (Conditional intra-class correlation) ซึ่งเป็นสัดส่วนความแปรปรวน

ผลสำเร็จระหว่างศูนย์การศึกษาหลังจากควบคุมตัวแปรอิสระให้คงที่แล้วเป็นเท่าไร

โมเดลที่ 3 การเพิ่มตัวแปรอิสระคุณลักษณะของผู้เรียนเข้าไปในระดับที่ 1 เพื่อต้องการวิเคราะห์ว่า 1) ตัวแปรอิสระระดับผู้เรียนตัวใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อผลสำเร็จของผู้เรียนเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นให้คงที่แล้ว 2) ความแปรปรวนผลสำเร็จภายในศูนย์การศึกษา (within school variance) ลดลงจากโมเดลที่ 1 ร้อยละเท่าไร 3) ตัวแปรอิสระคุณลักษณะของผู้เรียนทำให้ความแปรปรวนผลการเรียนภายในศูนย์การศึกษาลดลงจากโมเดลที่ 1 ร้อยละเท่าไร

โมเดลที่ 4 เป็นการเพิ่มตัวแปรพยากรณ์ (predictors) ทั้งในระดับที่ 1 และระดับที่ 2 เข้าไปในโมเดลที่ 1 เพื่อพิจารณาว่าคุณลักษณะของศูนย์การศึกษามีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้เรียนกับผลสำเร็จหรือไม่ หรือตัวแปรคุณลักษณะของศูนย์การศึกษาทำหน้าที่เป็นตัวแปรคั่นกลาง (Moderator variables) หรือไม่ ซึ่งโมเดลทั้งหมดสามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบความคิดในการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนของศูนย์การศึกษา จำนวน 459 คน เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายเล็กน้อย ส่วนมากกำลังศึกษาอยู่ในระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล ผู้ปกครองส่วนใหญ่ มีการศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 มีอาชีพรับจ้าง รองลงมา คืออาชีพเกษตรกร และค้าขาย ภาษาที่ใช้พูดสื่อสารที่บ้านส่วนใหญ่ เป็นภาษาท้องถิ่น ยาวี ภาษาอื่นๆ ใช้น้อยมาก โดยเฉลี่ยแล้วกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนของศูนย์การศึกษา มีอายุเฉลี่ย 12 ปี มีจำนวนพี่น้องโดยเฉลี่ย 3 คน ผู้ปกครองมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 5,823 บาท มีค่าเฉลี่ยคะแนน ผลสำเร็จ ความรู้ 3.77 คะแนน (คะแนนเต็ม 5 คะแนน) ด้านคุณธรรม-จริยธรรม 3.40 คะแนน และด้านความสุข 3.63 คะแนน และมีคะแนนเฉลี่ยผลสำเร็จ เท่ากับ 3.70

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ที่ใช้เป็นตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 25 ศูนย์ ซึ่งมีลักษณะโดยทั่วไปดังนี้ ส่วนใหญ่ ประธานศูนย์ (โต๊ะอิหม่าม) มีอายุ 51-60 ปี ระดับการศึกษาทางศาสนาส่วนใหญ่ อยู่ในระดับขานา-วิยะฮฺ มีระดับการศึกษาสูงสุดสายสามัญส่วนใหญ่ อยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6-7 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ไม่ได้ทำการสอน ส่วนที่ตั้งของศูนย์ฯ ส่วนใหญ่ ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล และมีผู้เรียนเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายเล็กน้อย ส่วนใหญ่ผู้บริหาร (ประธานศูนย์การศึกษา) มีประสบการณ์การบริหาร 2 ปี จำนวนผู้เรียนโดยเฉลี่ยศูนย์ละ 132 คน เป็นเพศชายและเพศหญิงใกล้เคียงกัน งบประมาณอุดหนุนจากราชการต่อปีโดยเฉลี่ย ศูนย์ละ 43,268.00 บาท (จ่ายเป็นค่าตอบแทน

ครูผู้สอนและค่าบริหารจัดการ) สำหรับงบประมาณที่ได้รับบริจาค เฉลี่ยต่อปี ศูนย์ละ 3,952.00 บาท (ใช้ในการจัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอน) จำนวนครูผู้สอนเฉลี่ย 3 คนต่อศูนย์ฯ ประสบการณ์ของครูผู้สอนโดยเฉลี่ย 2 ปี ครูผู้สอนมีชั่วโมงสอนเฉลี่ยแล้ว 2 ชั่วโมงใน 1 วัน

2. พบว่า

2.1 คุณลักษณะเดียวของผู้เรียนที่ส่งผลกระทบต่อผลสำเร็จคือ การมีที่พักอยู่ในเขตเทศบาล

2.2 คุณลักษณะของศูนย์การศึกษามีผลต่อผลสำเร็จของผู้เรียน ได้แก่ จำนวนเงินบริจาค ประสบการณ์ของครูผู้สอน และระดับการศึกษาเฉลี่ยของครูผู้สอน ส่วนตัวแปรพยากรณ์ตัวอื่นๆ ที่เหลือไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของผู้เรียน

2.3 คุณลักษณะของศูนย์การศึกษามีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้เรียนกับผลสำเร็จของผู้เรียนจำนวน 8 ตัวได้แก่ 1) ที่ตั้งของศูนย์ กับตัวแปรผู้เรียน เพศ ที่พักอาศัย และสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ปกครองผู้เรียน 2) จำนวนเงินบริจาคของศูนย์ตาดีกา กับตัวแปรระดับผู้เรียนได้แก่ เพศ และที่พักอาศัย 3) จำนวนชั่วโมงเฉลี่ยในการสอนของครูในแต่ละศูนย์กับตัวแปรในระดับผู้เรียนคือ เพศและการมีผู้ปกครองประกอบอาชีพค้าขายและอื่น ๆ 4) งบประมาณที่ได้รับจากทางราชการกับ ตัวแปรในระดับผู้เรียนคือ เพศ 5) ระดับการศึกษาของผู้บริหารกับตัวแปรในระดับผู้เรียนคือ ที่พักอาศัยและการมีผู้ปกครองประกอบอาชีพค้าขายและอื่นๆ 6) ขนาดของศูนย์ กับตัวแปรระดับผู้เรียน ได้แก่ ที่พักอาศัย 7) อัตราผู้เรียนต่อครูผู้สอน กับตัวแปรระดับผู้เรียน ได้แก่ ที่พักอาศัย 8) ระดับการศึกษาเฉลี่ยของครู กับตัวแปรระดับผู้เรียนได้แก่ จำนวนพี่น้อง

และการมีผู้ปกครองประกอบอาชีพค้าขายและอื่นๆ

2.4 แนวทางการพัฒนาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ดาดีกา) พบว่า จากสภาพแวดล้อมที่เป็นอาคารชั้นเดียว ไม่ได้กันผนังห้องพื้นเป็นดิน ภายในห้องเรียนมีเพียงกระดานดำ และโต๊ะเก้าอี้สำหรับผู้เรียน ไม่มีห้องน้ำที่เหมาะสมกับสุขลักษณะของผู้เรียน บางแห่งไม่มีไฟฟ้า น้ำประปา ขาดแหล่งเรียนรู้ เช่น ห้องสมุด และสนามกีฬา เหล่านี้ขึ้นอยู่กับเงินบริจาคของมัสยิดที่จะให้บริจาคเพื่อการก่อสร้างอาคารเรียน และค่าใช้จ่ายสำหรับด้านสาธารณูปโภค ศูนย์การศึกษา ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชน ที่จะสอนให้เยาวชนในท้องถิ่นมีความรู้ทางศาสนาสามารถปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามหลักศาสนา รวมไปถึงการพัฒนาตนเองให้ไปไปตามศักยภาพของสังคมด้วย โดยส่วนรวมการดำเนินงานของศูนย์การศึกษา จะเป็นที่ยอมรับและได้รับการสนับสนุนจากชุมชนในด้านการศึกษาศาสนาอยู่แล้ว จากการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ มนุษย์สัมพันธ์ที่มีความรู้ความสามารถทั้งในด้านวิชาการ และจัดการบริหารภายในศูนย์ให้เป็นที่ยอมรับนับถือของชาวบ้าน สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ได้รับความร่วมมือกับชุมชนมาร่วมจัดกิจกรรมต่างๆ ภายในศูนย์การศึกษา สำหรับครูผู้สอน เป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะมีบทบาทหน้าที่ในการให้ความรู้ และดูแลความประพฤติของผู้เรียนในศูนย์การศึกษา และจะต้องเป็นผู้มีความศรัทธามั่นคง จิตใจเสียสละ พร้อมถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียน อีกทั้งจะต้องเป็นผู้ใฝ่รู้ รักการศึกษาแสวงหาวิชาความรู้ และหลักคำสอน เพื่อให้ตนเองมีความรู้ความสามารถ เพื่อถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ศูนย์การศึกษามีผลดำเนินการ ดังนี้

1. ด้านการวางแผน ให้มีการจัดทำแผน

ทั้งระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งมีทีมงาน/โครงการ โดยให้ครูผู้สอนและผู้แทนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ ซึ่งชุมชนให้ความสำคัญอย่างมาก กิจกรรมที่จัดส่วนใหญ่สอดคล้องกับกิจกรรมทางศาสนา

2. ด้านบุคลากร มีอิหม่ามที่จบการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และทางการศึกษาศาสนาในระดับ 10 (ชานาวิย) ทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนไม่ได้รับการพัฒนาตนเองโดยการสนับสนุนจากภาครัฐ การคัดเลือกครูผู้สอนโดยอิหม่ามเป็นผู้คัดเลือก

3. ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า วิชาหลักสูตรอิสลามศึกษาภาคปริภูมิตั้งแต่ พ.ศ. 2548 มีเนื้อหาที่ครูผู้สอนขาดความเข้าใจ สื่อการเรียนการสอนมีน้อย บางแห่งไม่มีใช้ และครูผู้สอนยังขาดความชำนาญในการจัดทำอุปกรณ์การเรียนการสอน สำหรับการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ มีการวัดผลภายในศูนย์การศึกษาและวัดผลกลางโดยการรวมกลุ่มศูนย์การศึกษาหลายแห่ง แต่มาตรฐานที่ยังไม่สามารถนำไปเทียบเท่าหรือเรียนต่อในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาทำให้เสียเวลาเรียนซ้ำซ้อน

4. ด้านงบประมาณ ศูนย์การศึกษาได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกระทรวงศึกษาธิการ เป็นค่าตอบแทนครูผู้สอนคนละ 2,000 บาทต่อเดือน และค่าบริหารจัดการเดือนละ 1,000 บาทไม่พอสอดคล้องกับจำนวนครูผู้สอน นอกนั้น เป็นบที่ได้รับการสนับสนุนจากเงินบริจาคของชาวบ้านที่บริจาคผ่านมัสยิดให้นำมาจัดการศึกษาภายในศูนย์การศึกษา บางแห่งต้องหารายได้เพิ่มเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาภายในศูนย์ เช่น ค่าเช่าที่ดินของศูนย์ และพบว่า ความเชื่อ ศรัทธาตามหลักศาสนาของครูผู้สอนที่เห็นว่าเป็นการได้บุญสูงหากได้

ทำหน้าที่สอนศาสนา

5. ความร่วมมือกับชุมชน เมื่อศูนย์มีกิจกรรมใด ๆ ชุมชนจะให้การสนับสนุนด้วยความเต็มใจ รวมไปถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่จะจัดขึ้นภายในศูนย์ ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลไซ่งบประมาณเพื่อการบริหารท้องถิ่นช่วยเหลือ รวมทั้งการสร้างซ่อมอาคารเรียนอาหารกลางวันสำหรับผู้เรียน

6. การติดตามประเมินผล และรายงาน ยังไม่มีหน่วยงานหรือบุคลากรจากหน่วยงานใด เข้ามາติดตามผลการดำเนินงาน ทำให้ผู้บริหารและครูผู้สอนขาดการนิเทศ และการแนะนำให้ได้รับการพัฒนา สำหรับการรายงานยังไม่มีรูปแบบที่แน่นอนและไม่เป็นระบบ เพราะมีการรายงานเพียงจำนวนตัวเลขของผู้เรียนและครูผู้สอนของแต่ละศูนย์เท่านั้น

7. ด้านคุณธรรมจริยธรรม พบว่า ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่ได้รับการปลูกฝังจากครอบครัวและชุมชนดั้งเดิมที่ตนเองอาศัยมาอยู่ก่อนแล้ว เช่น ความอดทน เพราะเมื่อได้เรียนฟรีดูอิน ซึ่งเป็นวิชาการที่มุสลิมทุกคนจำเป็นต้องศึกษาไม่มีการผ่อนผันให้ใครได้ จึงเป็นสิ่งที่ยิ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ว่าอะไรคือความดีอะไรคือความชั่ว มีความรับผิดชอบในตัวเองมากกว่าคนอื่น เห็นได้จากที่ผู้เรียนต้องเรียนหนักมาตลอดสัปดาห์ แต่ก็ถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องมาเรียนศาสนาในศูนย์การศึกษาตาดีกา ด้านความซื่อสัตย์สุจริต พบว่า เด็กมีพฤติกรรมที่ไม่เอาของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง รองลงมาเรื่องความขยันหมั่นเพียร และความอดทน พบว่า เด็กจะเรียนรู้และทำตามคำสั่งของครูผู้สอนมากกว่าคิดปฏิบัติเอง แม้ว่าบางเรื่องเช่น ระเบียบวินัย ผู้เรียนจะไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องของการตรงต่อเวลา เพราะมักจะมาโรงเรียนสาย ผู้เรียนบางคนสูบบุหรี่ตามผู้ปกครอง ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ พบว่า

เด็กผู้ชายจะมีลักษณะเห็นแก่ตัวมากกว่าผู้หญิง พฤติกรรมต่างๆ หากจะให้ เป็นไป ในทางที่คดียิ่งขึ้น อยู่กับการอบรมเลี้ยงดู การเอาใจใส่ การศึกษาของผู้ปกครองที่จะเอาใจใส่ดูแล

การอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ผลสำเร็จของผู้เรียนพิจารณาได้จาก การบริหารจัดการภายในศูนย์ของผู้บริหาร ครูผู้สอน การมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ปกครอง

1. ลักษณะทั่วไปและภูมิหลังของศูนย์การศึกษาชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของการจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษา กับในสถานศึกษาที่สอนวิชาสามัญที่เป็นสถานศึกษาของรัฐทั่วไปได้อย่างชัดเจน เช่น ผู้บริหารศูนย์การศึกษา ไม่ได้เป็นข้าราชการที่มีเงินเดือนเหมือนข้าราชการครู แต่เป็นผู้ที่มีศรัทธาในทางศาสนาอย่างแรงกล้า (คณัยงามมานะ, 2531: หน้า 5) และได้สร้างมีสัจดีและศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมีสัจดี (ตาดีกา) เพื่อสอนศาสนาอิสลามให้กับเยาวชนที่เป็นมุสลิมในพื้นที่ และทำหน้าที่ทั้งที่เป็นอิหม่าม และประธานศูนย์ไปพร้อมกัน และการที่ผู้บริหารมาจากศรัทธาที่บริสุทธิ์และมุ่งมั่น ความคลาดเคลื่อนในทรัพยากรต่างๆ ในการจัดการศึกษาจึงไม่ได้เป็นปัญหาสำคัญในการดำเนินการ จะเห็นได้จาก ทั้งในเรื่องงบประมาณ เงินเดือนค่าจ้างครู อาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์ ก็ล้วนขาดแคลนเป็นอย่างมาก เมื่อเทียบกับโรงเรียนสายสามัญของรัฐ แล้วมีความแตกต่างกัน แต่ศูนย์การศึกษา ก็ยังสามารถดำเนินการเรียนการสอนต่อไปได้อย่างราบรื่น อาจเป็นผลมาจากความศรัทธาในการสืบศาสนาของผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่าย ทั้งผู้บริหารที่ทำหน้าที่เป็นอิหม่าม และประธานศูนย์การศึกษา

2. คุณลักษณะของผู้เรียนในศูนย์การศึกษาที่ส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จในการเรียน ได้แก่ ตัวแปรที่มีที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาล ส่วนตัวแปรที่เหลืออีก 8 ตัวไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กับผลสำเร็จในการเรียนของผู้เรียน ซึ่งขัดกับสิ่งที่ปรากฏในวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องของเช่น ตัวแปร เพศ ผลการวิจัยคุณภาพการจัดการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2549) ที่พบว่า เพศหญิงมีผลการเรียนในด้านผลสัมฤทธิ์ และด้านคุณธรรมจริยธรรมสูงกว่าเพศชาย และทัศนีย์ พรหมไพจิตร (2541) พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับการเรียนต่อ ในขณะที่ดวงเดือน พันธุมนาวิน (อ้างถึงในวินัยทิวา อินทรา, 2546, หน้า 15-16) กล่าวว่า ความรู้เชิงจริยธรรมขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษาและการทางสติปัญญาเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางสังคมและศาสนา ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าข้อค้นพบในวรรณคดีที่เกี่ยวข้องดังกล่าวทั้งหมดเป็นผลสำเร็จในการเรียนวิชาสามัญ ซึ่งแม้จะเป็นการศึกษาภาคบังคับ แต่ความถนัดทางการเรียนและความสนใจต่อการเรียนอาจแตกต่างกันได้ระหว่างเพศชายและเพศหญิง แต่ในสถานศึกษาตาดึกาเป็นเรื่องการสอนที่เกี่ยวข้องกับศาสนาที่ทุกคน ทุกเพศ และทุกวัยจะต้องศรัทธาเหมือนกันหมด ดังนั้นจึงไม่พบความแตกต่างในผลสำเร็จทางการเรียนระหว่างเพศแต่อย่างไรก็ตามแม้จะไม่พบความสัมพันธ์โดยตรงระหว่างเพศกับผลสำเร็จทางการเรียน แต่ในปฏิสัมพันธ์ข้ามระดับ (Cross Level Interaction) ก็ยังพบความสัมพันธ์ดังกล่าวได้เช่นเดียวกันกับตัวแปรอายุ ที่ไม่พบความสัมพันธ์ ดังกล่าวตามทฤษฎี (Whiteman & Kosier, 1964) ก็อาจจะเนื่องจากสาเหตุเดียวกันก็เป็นได้ เพียงแต่ตัวแปรอายุไม่พบว่าปฏิสัมพันธ์ข้ามระดับกับตัวแปรศูนย์การศึกษา

เช่นเดียวกันกับตัวแปร ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ภาษาที่ใช้พูดที่บ้านก็ไม่พบความสัมพันธ์ทั้งในภาพรวมและในปฏิสัมพันธ์ข้ามระดับ ซึ่งขัดกับข้อค้นพบที่เคยยอมรับกันอยู่ก่อนนี้ (Hushak, 1997 อ้างถึงใน รัชชก บุญบุ, 2547) และ (Gonzak, 1994) ซึ่งก็อาจจะมาจากสาเหตุในเรื่องความศรัทธาอันแรงกล้าต่อศาสนาดังกล่าวแล้วนั่นเอง ส่วนตัวแปรระดับชั้นของผู้เรียนซึ่งก็ไม่พบความสัมพันธ์กับตัวแปรตามเช่นกันซึ่งขัดกับข้อค้นพบก่อนหน้านี้ (Doyle, 1983 อ้างถึงใน ราชันย์ บุญธิมา, 2542, หน้า 67) ก็อาจเกิดจากสาเหตุเดียวกันด้วย ส่วนตัวแปร จำนวนพี่น้อง สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว และอาชีพ แม้จะไม่พบความสัมพันธ์กับตัวแปรตามในภาพรวม แต่ก็พบปฏิสัมพันธ์ข้ามระดับ (Cross Level Interaction) กับตัวแปรในระดับศูนย์ ต่อผลสำเร็จของผู้เรียน ซึ่งจะได้อภิปรายในหัวข้อต่อไป สำหรับตัวแปรที่อยู่อาศัยพบว่ามีความสัมพันธ์กันในทางลบกับความสำเร็จของผู้เรียน ซึ่งขัดแย้งกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ สาโรจน์ จรจิตร (2551) ผู้เชี่ยวชาญอิสลามศึกษา ประจำสำนักผู้ตรวจราชการเขตตรวจที่ 12 ยะลา ที่มองเห็นว่าผู้เรียนที่อาศัยอยู่ในเมือง และได้เรียนรู้จากมัศยิดนั้นๆ ซึ่งถือว่าเป็นมัศยิดที่ใหญ่ และมีสภาพแวดล้อมเหมาะสมกับการเรียนรู้ ผู้เรียนเหล่านี้จะมีพัฒนาการที่ก้าวหน้ากว่า ผู้เรียนที่มีบ้านพักอาศัย อยู่ในชนบทและต้องไปเรียนกับมัศยิดที่เล็ก และขาดแคลนอุปกรณ์ในการเรียนรู้ ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่ามุมมองของผู้เชี่ยวชาญท่านนั้นอาจจะมองผลสำเร็จของผู้เรียนโดยเน้นที่องค์ประกอบด้านความรู้ เช่น ความรู้ความสามารถในภาษาอาหรับ ความสามารถในเรื่องคัมภีร์กุระอ่าน มากกว่าในเรื่อง คุณธรรมจริยธรรม และการเรียนอย่างมีความสุขของผู้เรียน

ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะพบในชนบทมากกว่าในเมือง ประกอบกับ วิถีวัดตัวแปรตามที่เป็นลักษณะแบบจำลอง 2 ระดับ โดยการนำองค์ประกอบทั้ง 3 มาเฉลี่ยรวมกันโดยวิธีถ่วงน้ำหนัก (คะแนนองค์ประกอบ) และพบว่าค่าน้ำหนักองค์ประกอบทั้ง 3 มีค่าใกล้เคียงกันมาก ดังนั้นคะแนนรวมระหว่างองค์ประกอบ คุณธรรม จริยธรรม กับการเรียนอย่างมีความสุขจึงมากกว่า ด้านความรู้เสมอ จึงอาจเป็นสาเหตุให้พบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดังกล่าวกับตัวแปรตามก็เป็นได้

3. ผลการวิจัยพบว่ามีความสัมพันธ์ที่เป็นปัจจัยของศูนย์การศึกษาที่สัมพันธ์กับผลสำเร็จของผู้เรียน ได้แก่ จำนวนเงินที่ได้รับจากการบริจาคของศูนย์การศึกษา ประสิทธิภาพของครูผู้สอน และระดับการศึกษาเฉลี่ยของครูผู้สอน ส่วนตัวแปรที่เหลือไม่พบว่ามีความสัมพันธ์ โดยตรงกับผลสำเร็จ แต่อย่างไรก็ตามในตัวแปรที่เหลือนี้ ยกเว้นตัวแปร ประสิทธิภาพในการทำงานของครู ทุกตัวมีปฏิสัมพันธ์ข้ามระดับ กับตัวแปรในระดับผู้เรียนทั้งสิ้น ดังนั้น ข้อค้นพบส่วนใหญ่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่ประเด็นที่น่าสนใจก็คือตัวแปร จำนวนเงินบริจาคที่ได้รับของศูนย์ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติสูงมาก ($p < 0.000$) ซึ่งให้เห็นว่าเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลโดยตรงต่อผลสำเร็จของผู้เรียน ในขณะที่เดียวกันปัจจัยตัวแปรจำนวนเงินงบประมาณที่ได้รับจากทางราชการกลับไม่พบว่ามีสัมพันธ์ ซึ่งให้เห็นว่าเงินงบประมาณจากทางราชการที่จัดสรรให้กับศูนย์ศึกษานั้นมีความสำคัญน้อยมาก อาจเนื่องจากงบประมาณที่จัดสรรให้นั้นมีจำนวนน้อยมาก เมื่อเทียบกับเงินงบประมาณที่จัดสรรให้กับโรงเรียนของรัฐแล้วมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง แต่ศูนย์การศึกษาสามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้ตลอดมา เนื่องจากได้รับ

ความช่วยเหลือจากแรงศรัทธาของคนในชุมชน ที่ให้ความช่วยเหลือในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งการบริจาคเงินช่วยเหลือด้วย ดังจะเห็นได้จากข้อความที่อ้างในวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังนี้ "...การเรียนการสอนศูนย์ฯ ดาตีกานับเป็นวิถีชีวิตของมุสลิมที่จะต้องเรียนรู้เพื่อประกอบศาสนกิจให้ถูกต้อง นับว่าเป็นส่วนหนึ่งในการวางพื้นฐานความรู้ให้แก่เยาวชนที่มีความต้องการที่จะศึกษาต่อในระดับปอเนาะอีกด้วย ซึ่งในด้านของงบประมาณและอุปกรณ์การเรียนการสอน โดยส่วนใหญ่แล้วมาจากความร่วมมือ ร่วมใจของประชาชนในพื้นที่ที่ศูนย์การศึกษาตั้งอยู่ ส่วนสถานที่อาจใช้มัสยิดจัดการเรียนการสอน ..."

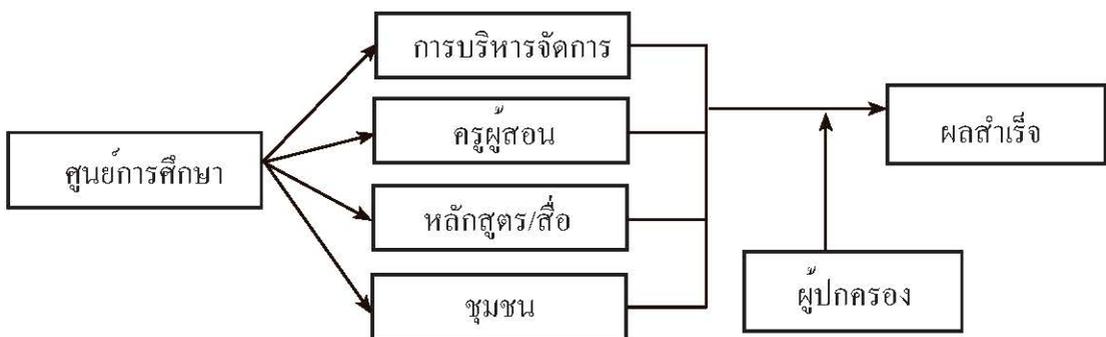
สำหรับประสิทธิภาพในการสอนของครูที่ไม่พบความสัมพันธ์ โดยตรงและความสัมพันธ์ที่เป็นปฏิสัมพันธ์กับผลสำเร็จของผู้เรียน ซึ่งขัดแย้งกับข้อค้นพบของนักวิจัยหลายท่านที่พบในวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (นุกูล ภูประเสริฐ, 2534, หน้า 87) และ (ศักดิ์ชัย คีรีศรี, 2535, หน้า 74) อธิบายได้ว่า ผลการค้นพบของนักวิจัยเหล่านั้นทั้งหมดเป็นข้อค้นพบในโรงเรียนที่สอนวิชาสายสามัญ และส่วนมากเป็นของรัฐ ซึ่งมีความแตกต่างกันกับการเรียนการสอนวิชาศาสนาในศูนย์การศึกษา ซึ่งไม่ได้ให้ความสำคัญกับเทคนิคการเรียนการสอน การใช้สื่อ โสตทัศนศึกษา หรือเอกสารประกอบการสอนมากนัก การสอนของครูดังเช่นในโรงเรียนสามัญศึกษาโดยทั่วไป ซึ่งคุณสมบัติของครูดังกล่าวจะไม่ค่อยพบในตัวครูผู้สอนศาสนาซึ่งมักจะใช้วิธีสอนแบบท่องจำตามตำราเท่านั้น เพราะการที่ผู้เรียนจะคิดนอกตำราถือว่าเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง ไม่มีความจำเป็นที่ผู้เรียน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หรือคิดใหม่ทำใหม่ ที่ขัดแย้งกับหลักคำสอน อธิบายได้ว่า ประสิทธิภาพของครูไม่มีความสัมพันธ์กับ

ผลสำเร็จของผู้เรียนทางศาสนา ใน โรงเรียนสาย สามัญ

4. ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรคุณลักษณะของศูนย์การศึกษาที่ไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้เรียนกับผลการเรียนสำเร็จของผู้เรียนคือประสพการณ์ในการสอนของครู ส่วนปัจจัยตัวอื่นๆ ล้วนแต่มีปฏิสัมพันธ์ข้ามระดับทำให้สามารถขยายความต่อไปได้ว่า การที่จะสนับสนุนส่งเสริมให้การดำเนินการของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ให้เป็นไปในทิศทางที่รัฐสามารถเข้าไปให้ความช่วยเหลือและกำกับดูแลมากขึ้นกว่าที่เป็นมานั้น จำเป็นต้องมีทั้งปัจจัยของตัวผู้เรียนและปัจจัยของศูนย์ฯ มาพิจารณาไปพร้อมๆ กันเป็นเรื่องๆ ไป จะแยกพิจารณาแยกส่วนด้านใดด้านหนึ่งเพียงลำพังไม่ได้

5. จากการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพพบว่า ประสิทธิภาพด้านการบริหารและการจัดการที่ส่งผลต่อผู้เรียน คือ คุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้บริหาร ไขความสามารถการเป็นผู้นำทางวิชาการและการบริหารจัดการ ประสิทธิภาพการสอน ตลอดจนความเอาใจใส่ของครูผู้สอน เห็นได้จากปัญหาทางด้านคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในศูนย์การศึกษาที่มีเกิดขึ้นน้อยมาก การจัดการเรียนการสอน การให้การสนับสนุนด้านกิจกรรม หรือด้านความประพฤติของผู้เรียน การอบรมเลี้ยงดู

เปรียบเสมือนเป็นแม่ของผู้เรียนในศูนย์การศึกษาด้วย แม้ว่าจะได้รับค่าตอบแทนน้อย หากแต่ครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีความศรัทธา และตั้งใจจริงที่จะถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนในศูนย์ ด้วยหวังให้เยาวชนมุสลิมได้รับการศึกษาศาสนาอิสลามอย่างแท้จริง ผู้ปกครองเกี่ยวข้องของเชื่อมโยงระหว่างครูผู้สอนและผู้เรียน เจตนาและคาดหวังให้ได้เรียนรู้ที่ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อาศัยครูผู้สอนที่มีความรู้ ประสพการณ์ สามารถถ่ายทอดความรู้ตามหลักศาสนา และสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องให้กับผู้เรียน ครอบครัวยังเป็นองค์ประกอบที่ส่งผลถึงตัวผู้เรียนทางตรง การเอาใจใส่ดูแลบุตรของผู้ปกครองที่มีการศึกษา และมีอาชีพและรายได้พอเพียง มีผลให้การอบรมสั่งสอนและส่งผลทางตรงกับผลสำเร็จผู้เรียน และผู้ปกครองที่ใสความรัก ความอบอุ่น และดูแลเอาใจใส่ผู้เรียนเป็นอย่างดี แม้จะมีฐานะไม่ดี แต่ก็คอยให้คำชี้แนะและคอยช่วยแก้ปัญหาให้ผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปณตนนท์ เถียรประภากุล (ปณตนนท์ เถียรประภากุล, 2546, บทคัดย่อ) ที่พบว่า ปัจจัยด้านครอบครัวในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา ความคาดหวังด้านการศึกษาของบิดามารดาและการอบรมเลี้ยงดู มีความสัมพันธ์กับผลสำเร็จของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยแสดงได้ดังนี้

แสดงปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสำเร็จของผู้เรียน

2. ผลสำเร็จของผู้เรียน ซึ่งหมายถึง เก่ง ดี และมีความสุข จึงเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเยาวชน ของหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแล ผู้บริหาร ครูผู้สอนของศูนย์การศึกษา และผู้ปกครอง ที่ต้องการให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมในลักษณะที่พึงประสงค์ คือ ด้านความประพฤติ ความขยันหมั่นเพียร ความตั้งใจเรียน ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย ระดับความสามารถและผลการเรียนของผู้เรียน ด้านกีฬาและสุขภาพร่างกาย โดยมีข้อสังเกตว่าการหนีเรียนกันไปเป็นกลุ่มซึ่งชักชวนกัน เป็นพฤติกรรมที่ครูผู้สอนในศูนย์การศึกษา เห็นว่าเด็กมีพฤติกรรม เช่นนี้เพราะ เมื่อทำผิดที่โรงเรียนประถม ศึกษาแล้วไม่ถูกทำโทษ ทำให้มีพฤติกรรมติดมาที่ ศูนย์การศึกษาด้วย ด้วยเป็นเพราะครูในโรงเรียน ประถมศึกษาไม่กล้าทำโทษ หรือเอาผิดกับผู้เรียน ที่หนีเรียนได้ เนื่องจากมีกฎกระทรวงหรือระเบียบ ข้อบังคับที่กำหนดไม่ให้ตีนักเรียน

ข้อสังเกตจากการศึกษาเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ มีข้อสรุปที่สอดคล้องกันว่าศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดิกา) ที่มีเงินบริจาคจำนวนมาก สามารถสนับสนุนการจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาฯ ให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้ง ประสิทธิภาพและระดับการศึกษาของครูผู้สอน สำหรับผู้เรียน การมีที่อยู่อาศัยอยู่ในเขตเมือง หรือเขตเทศบาล เป็นปัจจัยที่สนับสนุนกัน เป็นเพราะว่า ศูนย์การศึกษาตั้งอยู่ในเขตเมือง จะมีโอกาสได้ รับเงินบริจาคสนับสนุนสูงกว่าศูนย์การศึกษาที่ตั้ง อยู่ในเขตชนบท เพราะอาศัยความเจริญทันสมัย ในเมือง ประกอบกับการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ มีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการศึกษา มากกว่าชุมชนของผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตชนบท สำหรับครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้ที่มีถิ่นอาศัยอยู่ในชุมชน ใกล้มัสยิดหรือศูนย์ศึกษานั้นๆ ส่วนใหญ่จะ

เป็นผู้ที่มีโอกาสได้ศึกษาใฝ่รู้ และเข้าใจในวิธีการ-จัดการศึกษามากกว่า ครูผู้สอนที่มีถิ่นพำนักอยู่ในเขตชนบท ในขณะเดียวกัน ศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดิกา) ที่ตั้งอยู่ในเขตเมือง มักจะเป็นแหล่งรวมของผู้รู้ทางศาสนา รวมทั้งเป็นแหล่งรวมของนักการเมืองท้องถิ่น โอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนจากส่วนภาคเอกชนจึงมีมาก เช่นการสนับสนุนอาคารเรียน อุปกรณ์การเรียนการสอนจากองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ด้วยเหตุนี้ ศูนย์การศึกษา ครูผู้สอน และเงินบริจาค จึงมีความสำคัญ และสามารถส่งผลสำเร็จให้กับผู้เรียนได้รับการพัฒนาไปสู่การเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข ดังนั้น ความสัมพันธ์และใกล้ชิดกับผู้ปกครองของครูผู้สอน ผู้ปกครองจะเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ให้คนอื่นๆ ในชุมชนได้ทราบถึงผลงานของครูผู้สอนในศูนย์ การศึกษาฯ ตาดิกา ดังที่บาทหลวงวิวัฒน์ แพร่ศิริ (2543, หน้า 77) กล่าวว่า ความคุ้นเคยส่วนตัวระหว่าง ครูและชาวบ้าน และความเป็นคนในพื้นที่ เป็น ปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือที่ดีขึ้น สิ่งที่ตามมาคือ ความมีส่วนร่วม และความ-สามัคคีในชุมชนด้วย จึงมีแนวทางในการจัดการ-ศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดิกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้

1. รัฐต้องกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาอิสลามในศูนย์การศึกษาให้ชัดเจน เหมาะสมและยืดหยุ่นตามลักษณะของท้องถิ่น ทั้งนี้ศูนย์การศึกษาทุกศูนย์ต้องมีการดำเนินงานตามกฎระเบียบที่กำหนดให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และสภาพสังคมวัฒนธรรม

2. พัฒนาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในศูนย์การศึกษาให้เต็มรูปแบบ โดยเฉพาะหลักสูตรการศึกษาควรเป็นหลักสูตรเดียวในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การพัฒนาหลักสูตร สื่อ และการ-

นิเทศ ปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับวัยผู้เรียน และจัดให้มีศึกษานิเทศก์ที่เชี่ยวชาญอิสลามศึกษา และสร้างเครือข่ายนิเทศก์ให้มีค่าตอบแทน

3. กำหนดหน่วยงานรับผิดชอบด้านอิสลามศึกษาเป็นการเฉพาะระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล แบ่งหน้าที่การดูแลของส่วนราชการที่รับผิดชอบ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ดูแลในด้านของงบประมาณสำหรับการจัดหาอาคารเรียน วัสดุ สื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน กระทรวงศึกษาธิการ ดูแลรับผิดชอบการพัฒนา อบรมให้ความรู้เพิ่มเติมแก่ครูผู้สอน ส่วนของอาคารเรียน ควรอนุญาตให้ใช้ประโยชน์จากโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐในวันเสาร์-อาทิตย์ เป็นสถานที่สอนให้กับเยาวชน ซึ่งเป็นนักเรียนกลุ่มเดียวกันที่เรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนดังกล่าว

4. พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโดยมีชุมชนเป็นส่วนร่วมตามหลักศาสนาอิสลาม คือ การให้การศึกษาแบบให้เปล่าทางการศึกษา แต่เด็กที่มีฐานะยากจน ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในถิ่นฐานเข้ามาร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาด้วย โดยอาจจัดให้มีโครงการร่วมกันซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนรักในถิ่นฐาน และมีความรับผิดชอบต่อชุมชนด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการค้นพบในการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้

1.1 เพิ่มประสิทธิภาพบุคลากรทางการศึกษา ข้อมูลเชิงลึก ที่พบว่า ครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนสามารถปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามหลักศาสนา เพื่อให้ผู้เรียนได้มีทักษะเพิ่มขึ้น ครูผู้สอนควรจะได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และ

กำหนดให้มีเกณฑ์การคัดเลือกครูผู้สอนให้เหมาะสมกับหน้าที่การสอน

1.2 จากผลการค้นพบ ผลสำเร็จของการจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) มาจากแรงศรัทธาและความร่วมมืออย่างจริงจังของคนในชุมชนมากกว่ามาจากทรัพยากรที่ได้รับการจัดสรรในภาครัฐ นั้นน่าจะได้นำรูปแบบความสำเร็จในเรื่องนี้มาประยุกต์ใช้กับการสอนศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นศาสนาของคนส่วนใหญ่ในประเทศในภูมิภาคอื่นๆ ซึ่งปกติก็มีการจัดการศึกษาในลักษณะเดียวกันอยู่แล้ว เช่น ศูนย์การจัดการศึกษาวันอาทิตย์ แต่ก็มักจะเป็นเรื่องของวัดเป็นส่วนใหญ่ที่ต้องจัดการกันเอง แรงศรัทธาของคนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมน้อยมาก จึงทำให้สามารถจัดได้เฉพาะในวัดขนาดใหญ่ที่อยู่ในเมืองเพียงไม่กี่วัดซึ่งมีเงินบำรุงวัดมากพอที่จะเอื้อมมาใช้จ่ายในเรื่องนี้ได้เท่านั้น ส่วนวัดอื่นๆ อีกเป็นจำนวนมากก็ยังคงไม่สามารถจัดได้ นอกจากนี้การเสริมสร้างศรัทธาต่อศาสนาผ่านกระบวนการปลูกฝังความเชื่อมั่นในทางศาสนาของเยาวชนก็ย่อมถือว่าเป็นกระบวนการเสริมสร้างต้นทุนมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพมากกว่าการลงทุนในเรื่องใดๆ

1.3 เพื่อให้รัฐสามารถเข้ามามีส่วนในการควบคุม กำกับดูแล การจัดการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาศาสนาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในด้านต่างๆ ได้มากขึ้น รัฐควรเป็นผู้ให้การสนับสนุนด้านทรัพยากรไม่ว่า ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านวัสดุครุภัณฑ์และด้านการบริหารจัดการให้มากกว่านี้ หรืออย่างน้อยให้เท่าเทียมกับในโรงเรียนสามัญของรัฐอื่น อันจะเป็นการนำไปสู่การยอมรับว่ารัฐได้เห็นความสำคัญในการศึกษาในเรื่องนี้อย่างจริงจัง

1.4 การจัดกิจกรรมใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับ

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผลสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน ต้องพิจารณากิจกรรมที่เหมาะสมทั้งในด้านตัวผู้เรียนและคุณลักษณะของศูนย์แต่ละศูนย์ควบคู่กันไป ไม่ควรพิจารณาเพียงด้านใดด้านหนึ่ง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

2.1 จากการที่พบว่าทรัพยากรด้านต่างๆ เช่นงบประมาณ ครู อาคารสถานที่ที่รัฐจัดให้กับศูนย์การศึกษาศาสนาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ยังน้อยเกินไป จึงควรได้มีการศึกษาวิจัยถึงความเหมาะสมของทรัพยากรต่างๆ ที่รัฐสมควรจัดสรรให้กับศูนย์ดังกล่าว

2.2 ควรได้มีการศึกษาความเป็นไปได้หรือแนวทางในนำการจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) มาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาในระบบที่ง่ายต่อการกำกับดูแลและให้การส่งเสริมสนับสนุนของรัฐต่อไป

2.3 จากการศึกษาที่ครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ส่วนใหญ่ไม่ได้จบการศึกษาทางด้านวิชาชีพครู จึงควรได้ศึกษารูปแบบในการพัฒนาครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาฯ ตาดีกาที่เหมาะสม ให้ได้มีเทคนิควิธีการสอน และการอบรมความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานปลัด. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

_____. (2548). สารະการเรียนรู้อิสลามศึกษาพัรฎอัยนุ ประจำมัสยิด ตามหลักสูตรอิสลามศึกษาภาคพัรฎอัยนุ ประจำมัสยิด พ.ศ. 2548 ระดับช่วงชั้นที่ 1 ปีที่ 1 – 3.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อาสารักษาดินแดน.

รัชนก บุญปู่. (2547). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการเรียนรู้ตามมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนนำร่องหลักสูตรสถานศึกษา: การวิเคราะห์พหุระดับ. คณะศึกษาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ราชันธุ์ บุญธิมา. (2542). ปัจจัยที่เอื้อต่อผลสำเร็จของการนำหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ประเวศ วะสี. (2549). คุณธรรมนำการพัฒนายุทธศาสตร์สังคมคุณธรรม. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).

- ปณตนนท์ เถียรประภากุล. (2546). *ปัจจัยทางค่านิยมครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, สำนัก. (2549). *การปฏิบัติเกี่ยวกับศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ดาดีกา) ในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส*. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- ทัศนีย์ พรหมไพจิตร. (2540). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนประถมศึกษา ชายชายโอกาสของเยาวชนไทยมุสลิมในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. *แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 – 2555*. เข้าถึงได้จาก [http://www. Nesdb.go.th/plan 10/plan 10.htm](http://www.Nesdb.go.th/plan 10/plan 10.htm).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2546). *ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์*. กรุงเทพฯ: วิ.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.
- อิมรอน มะลูลีม. (2539). *ปรัชญาอิสลาม (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: อิสลามิกอะเคเดมี.
- Gonzalez, P.L. (1994). Factors Contributing To Academic Success and Non Success of Maxican American Elementary School Children, *Dissertation Abstracts International*, 4 (55) : 1757-A.
- Hilton, James Michael. (1978). The Relationship Between The Level of Moral Judgment of High School Students and Their Levels of Interpersonal Trust, Socioeconomic Status and Intelligence, *Dissertation Abstracts International*, 39(6) : 3375-A; December.
- Hox, J. J. (2002). *Multilevel analysis. Techniques and applications*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Lewis-Beck, Michael S. (1994). *Factor Analysis & Related Techniques*. SAGE Publications Toppan Publishing.
- Harlem, W.L. and William F.B. (1968). Effectiveness of Study Skill Instruction of High School Sophomore, *Journal of Education Psychology*, 59 (August) : 223 – 226.
- Scheerens, J., Vermeulen, C.J. and Pelgrum, W.J. (1989). Generalisability of instructional and school effectiveness indicators across nations. *International Journal of Education Research*, 13 : 789 – 799.